

Stortingets høring 22.03.2021 – Kommunal- og forvaltningskomiteen:

Prp. 86 L Endringer i sameloven mv. (konsultasjoner).

Norsk Redaktørforening (NR), organiserer rundt 760 norske redaktører fra alle typer nyhets- og aktualitetsmedier. Ytringsfrihet, informasjonsfrihet, redaksjonell uavhengighet og gode rammevilkår for journalistikken er blant foreningens viktigste oppgaver.

Våre anførsler gjelder forslaget om endringer i offentleglovas § 19. Det fremgår av forslaget at hjemmelen for å unnta dokumenter etter § 19 nå utvides, i tråd med utvidelsen av konsultasjonsplikten.

Det fremgår av Grunnlovens § 100 at, femte ledd at «*Enhver har rett til innsyn i statens og kommunenes dokumenter og til å følge forhandlingene i rettsmøter og folkevalgte organer. Det kan i lov fastsettes begrensninger i denne rett ut fra hensyn til personvern og av andre tungtveiende grunner.*» Etter vårt syn oppfyller ikke unntaket i Offentleglovas § 19 dette kravet. Det er, slik vi ser det, ingen «tungtveiende grunner» til at dokumenter som nevnt her skal gis en egen unntakshjemmel.

Hjemmelen for å unnta dokumenter i konsultasjonssaker med Sametinget og samiske organisasjoner kom inn i den gjeldende offentleglova gjennom regjeringens forslag (Ot. prp. nr. 102 (2004-2005)). Hjemmelen fantes ikke i den forrige loven, og var heller ikke foreslått av offentlighetslovutvalget (NOU 2003:30). Innføringen av hjemmelen var altså aldri gjenstand for alminnelig behandling eller høringsrunde. Bakgrunnen for unntaket var kravet om særlige konsultasjoner med urfolk og stammefolk, slik det ble formulert i ILO-konvensjon 169, en konvensjon Norge er forpliktet på. Konvensjonen sier ingenting om at slike konsultasjoner skal holdes hemmelige, men i forbindelse med inngåelsen av den såkalte konsultasjonsavtalen mellom regjeringen og Sametinget i 2005, kom det inn et punkt hvor det heter at "Informasjon som utveksles mellom statlige myndigheter og Sametinget skal kunne unntas fra offentlighet, forutsatt at det foreligger hjemmel for dette»

Slik hjemmel forelå ikke, men ble altså vedtatt i forbindelse med at den nye offentleglova passerte Stortinget i 2006. *Begrunnelsen* for å vedta en slik hjemmel er ikke hensynet til de samiske institusjoner, men til staten. Det heter i Ot. prp. nr. 102 (2004-2005), punkt 12.3.13, side 98, at «På den måten vil statlege organ kunne gi Sametinget og andre samiske organisasjonar innsyn utan at dokumentet derfor blir offentleg. Det kan legge grunnlaget for tettare konsultasjonar enn ein elles ville ha hatt». Det fremstår som rene bekvemmelighets-hensyn.

Vi mener det er dypt problematisk og prinsipielt meget uheldig at det på ett spesifikt samfunnsområde er gitt en egen unntaksregel som ikke er begrunnet i noe annet enn hensynet til «tillit» mellom to offentlige organer. NR tar ikke stilling til konsultasjonsplikten som sådan eller hvordan denne legges opp. Det er imidlertid åpenbart at de spørsmål som drøftes i slike konsultasjoner vil være spørsmål av stor allmenn interesse, ikke bare for den samiske befolkning, men i mange tilfeller for samfunnet og allmennheten som sådan. At det med begrunnelse om bedre muligheter for «tettare konsultasjoner» da innføres en egen unntaksbestemmelse, bryter med hele offentlighetsprinsippets idé, nemlig at det skal spesifikke skadevirkninger til for å unnta dokumenter fra allmennhetens innsyn.

I tillegg til dette er det et paradoks at konsultasjonene jo ikke nødvendigvis gir det samiske folk mer innsikt eller innflytelse, men derimot Sametinget.

Departementet skriver i den foreliggende proposisjonen blant annet følgende:

«Det er ikke et poeng i seg selv å unnta dokumenter offentlighet, men det kan ofte være en forutsetning for at konsultasjoner skal kunne være åpne og effektive, og slik sikre at konsultasjonene gjennomføres i god tro. Etter departementets vurdering vil forslaget til endringer i offentleglova § 19 legge til rette for å sikre nødvendig tillit mellom partene i konsultasjonene.»

Dette er argumenter som kan fremføres som begrunnelse overfor en rekke typer saker og dokumenter. Dersom departementets begrunnelse i denne saken aksepteres som gyldige argumenter for å unnta dokumenter fra innsyn vil det i realiteten undergrave hele offentlighetsprinsippet. Vi kan ikke se at departementet på noen måte har underbygget hvorfor nettopp konsultasjoner i den type saker vi her snakker om skulle gis et særskilt unntak.

Konklusjon:

1. Primært ber vi Stortinget anmode regjeringen om å utrede muligheten for å fjerne unntaket i offentleglovas § 19. Det kan passende skje i forbindelse med den evalueringen av offentleglova som regjeringen nå er i gang med.
2. Subsidiært ber vi Stortinget avvise forslaget om å utvide unntakshjemmelsen i § 19.

Oslo, 2021-03-22

for Norsk Redaktørforening

Arne Jensen
generalsekretær